

PANKREAS, SAFRA KESESİ VE KARACİĞER HASTALIKLARI VE HEMŞİRELİK BAKIMI

Nuran AKDEMİR, Nuran TOSUN

- Pankreatitler
- Safra Kesesi ve Safra Yolları Hastalıkları
- Hepatitler
- Karaciğer Sirozu

PANKREATİTLER

Pankreasın inflamasyonu olan pankreatitler, yaygın metabolik problemlere ve hayatı tehdit eden komplikasyonlara yol açan ciddi bir hastalıktır. Akut ya da kronik seyirli olabilir.

Akut Pankreatit

Akut pankreatit, pankreas dokusunun kendi aktif enzimleri tarafından parçalanmasıyla sonuçlanan pankreas iltihabı ile karakterizedir. İnflamasyonun derecesi hafif ödemden hemorajik nekroza kadar değişebilmektedir. Akut pankreatit en fazla orta yaşta kadın ve erkeklerde görülür. Dünya genelinde insidansı yüzbinde 4,9-73,4 arasında değişmekte ve her geçen yıl artmaktadır. Mortalite oranı nekroze pankreatitte %30'a kadar çıkmaktadır.

Etiyoloji ve Patofizyoloji

Birçok faktör pankreas hasarına neden olabilir. En sık görülen nedeni safra taşları (%40-70) ve alkolizmdir (%25-35). Diğer faktörler;

- Safra ya da pankreas kanalının taş, tümör, spazm, ödem, askaris (parazit), divertiküller, duodenal patolojiler nedeniyle tıkanması

- Travmalar
- Enfeksiyonlar (kabakulak, coxsackie virüs, HIV)
- Penetre duodenal ülser, kistler, abseler
- İlaçlar (kortikosteroidler, tiyazid diüretikler, oral kontraseptifler, sülfanomidler, azatiyoprin, NSAİİ)
- Karaciğer hastalığı, hiperlipidemi, diyabet, hiperkalsemi gibi metabolik faktörler
- Hormonal faktörler
- Vasküler nedenler, alerji ve herediter özellikler
- Cerrahi işlemler (mide, duodenum, safra ameliyatları), ERCP (%3-6)

Akut pankreatitte belirtilen etyolojik faktörler pankreas hücrelerinin hasarına veya pankreas enzimlerinin barsakta değil pankreasın içinde aktive olmasına neden olur. Tripsinojen, pankreas tarafından üretilen inaktif bir proteolitik enzimdir. Normalde pankreatik kanal yoluyla ince barsağın içine salgılanır ve burada aktif tripsine çevrilir. Pankreatitte tripsin pankreasın içinde iken aktive olur. Bu enzim pankreası sindirir ve diğer proteolitik enzimleri de aktive eder (örn; elastaz, fosfolipaz A). Tüm bu enzimler pankreas dokusunda hasara

Kaynaklar

- Bernstein C, Eliakim A, Fedail S: Inflammatory Bowel Disease. World Gastroenterology Organisation Global Guidelines. 2015. <http://www.worldgastroenterology.org/UserFiles/file/guidelines/inflammatory-bowel-disease-english-2015-update.pdf> (Erişim tarihi: 23 Mayıs 2018).
- Bulechek GM, Buthcer HK, Dochterman JM et al.: *Hemşirelik Girişimleri Sınıflaması (NIC)*. (Çeviri ed. Erdemir F, Kav S, Akman Yılmaz A), 6th Edition, İstanbul, Nobel Tıp Kitabevleri, 2017.
- Chey WD, Leontiadis GI, Howden CW, et al.: ACG clinical guideline: treatment of Helicobacter pylori infection. *Am J Gastroenterol* 2017; 112: 212-238.
- Christensen BL: *Care of the patients with gastrointestinal disorders*. In: Christensen BL, Kockrow EO (eds). *Adult Health Nursing, 6th Edition, USA, Mosby Elsevier, 2011, p. 175-230*.
- Conwell DL, Lee LS, Yadav D, et al.: Pancreatitis: evidence-based report on diagnostic guidelines. *Pancreas* 2014; 43(8): 1143-1162.
- Eckmann M, Comerford K (eds): *Gastrointestinal disorders*. In: *Medical Surgical Nursing Made Incredibly Easy, 3rd Edition, USA, Lippincott Williams & Wilkins, 2012, p.419-516*.
- Ferraye FA, Melmed GY, Lichtenstein GR, et al.: ACG clinical guideline: preventive care in inflammatory bowel disease. *Am J Gastroenterol* 2017; 112: 241-258.
- Fowler C: Management of patients with complications of cirrhosis. *The Nurse Practitioner* 2013; 38(4): 14-22.
- Garcia-Tsao G, Sanyal AJ, Grace ND, et al.: Prevention and management of gastroesophageal varices and variceal hemorrhage in cirrhosis. *Am J Gastroenterol* 2007; 102: 2086-2102.
- Heitkemper M: Upper gastrointestinal problems. In: Lewis SL, Heitkemper MM, Dirksen SR, O'Brien PG, Bucher L (eds). *Medical-Surgical Nursing Assessment and Management of Clinical Problems, Vol 2, 7th Edition, USA, Mosby Elsevier, 2007, p. 926-1133*.
- Hogan-Quigley B, Palm ML, Bickley L (eds): *The gastrointestinal and renal systems*. In: *Bates' Nursing Guide to Physical Examination and History Taking, USA, Lippincotts Williams & Wilkins, 2012, p. 431-489*.
- Hunt R, Armstrong D, Katelaris P, et al.: GERD Global perspective on gastroesophageal reflux disease. World Gastroenterology Organisation Global Guidelines. 2015. <http://www.worldgastroenterology.org/UserFiles/file/guidelines/gastroesophagel-reflux-disease-english-2015.pdf> (Erişim tarihi: 23 Mayıs 2018).
- Iheduru-Anderson K: Care of client with liver cirrhosis, understanding cirrhosis, nursing management, and prevention of complications, 2016. <https://westafricaneducatednursesdotorg.files.wordpress.com/2016/02/care-of-a-client-with-liver-cirrhosis.pdf> (Erişim tarihi: 23 Mayıs 2018).
- Krenzer ME: Understanding acute pancreatitis. *Nursing* 2016; 46(8): 35-40.
- LaBrecque D, Khan AG, Sarin SK, et al.: Esophageal varices. World Gastroenterology Organisation Global Guidelines. 2014. <http://www.spg.pt/wp-content/uploads/2015/11/2014-ESOPHAGEAL-VARICES.pdf> (Erişim tarihi: 23 Mayıs 2018).
- Lichtenstein GR, Loftus EV, Isaacs KL, et al.: ACG clinical guideline: management of Crohn's disease in adults. *Am J Gastroenterol* 2018; 113: 481-517.
- Marshall A, Williams T, Gordon C: *Gastrointestinal, liver and nutritional alterations*. In: Elliot D, Aitken L, Chaboyer W (eds). *ACCCN's Critical Care Nursing, 2nd Edition, Australia, Mosby Elsevier, 2012, p. 506-538*.
- O'Connor M, Bager P, Duncan J, et al.: N-ECCO consensus statements on the European nursing roles in caring for patients with Crohn's disease or ulcerative colitis. *Journal of Crohn's and Colitis* 2013; 7: 744-764.
- Ozgursoy BN, Avdal EU: Nursing at inflammatory bowel disease. *Advanced Research in Gastroenterology & Hepatology* 2017; 3(3): 555614.
- Riddle MS, DuPont HL, Connor BA: ACG clinical guideline: diagnosis, treatment, and prevention of acute diarrheal infections in adults. *Am J Gastroenterol* 2016; 111: 602-622.
- Satoh K, Yoshino J, Akamatsu T, et al.: Evidence-based clinical practice guidelines for peptic ulcer disease 2015. *Gastroenterol* 2016; 51: 177-194.
- Sephton M: Nursing management of patients with severe ulcerative colitis. *Nursing Standart* 2009; 24: 48-57.
- The ABCs of hepatitis, 2016. <https://www.cdc.gov/hepatitis/resources/professionals/pdfs/abc-table.pdf> (Erişim tarihi: 27 Haziran 2018).

24. Türkiye Viral Hepatitler Tanı ve Tedavi Kılavuzu, 2017. <http://www.vhsd.org/tr/page/turkiye-viral-hepatitliler-tani-ve-tedavi-kilavuzu-2-7.html> (Erişim tarihi: 27 Haziran 2018).
25. Umar M, Khan AG, Abbas A, et al.: Diagnosis, management, and prevention of Hepatitis C. World Gastroenterology Organisation Global Guidelines. 2017. <http://www.worldgastroenterology.org/UserFiles/file/guidelines/hepatitis-c-english-2017.pdf> (Erişim tarihi: 23 Mayıs 2018).